

Kent Academic Repository

Full text document (pdf)

Citation for published version

Petropoulou, Athina and Pappas, Vasileios (2020) . Kathimerini
. p. 8.

DOI

Link to record in KAR

<https://kar.kent.ac.uk/80028/>

Document Version

Author's Accepted Manuscript

Copyright & reuse

Content in the Kent Academic Repository is made available for research purposes. Unless otherwise stated all content is protected by copyright and in the absence of an open licence (eg Creative Commons), permissions for further reuse of content should be sought from the publisher, author or other copyright holder.

Versions of research

The version in the Kent Academic Repository may differ from the final published version.

Users are advised to check <http://kar.kent.ac.uk> for the status of the paper. **Users should always cite the published version of record.**

Enquiries

For any further enquiries regarding the licence status of this document, please contact:

researchsupport@kent.ac.uk

If you believe this document infringes copyright then please contact the KAR admin team with the take-down information provided at <http://kar.kent.ac.uk/contact.html>

Μια διαφορετική τραπεζική προσέγγιση για την ελληνική οικονομία

Αθηνά Πετροπούλου • Βασίλειος Παππάς

Ιανουάριος 2020

Σύμφωνα με το παραδοσιακό τραπεζικό μοντέλο ο πρωταρχικός ρόλος μιας τράπεζας είναι να δέχεται καταθέσεις και να παρέχει δάνεια. Τα δάνεια αυτά χρησιμοποιούνται προκειμένου να χρηματοδοτήσουν τις λειτουργικές ανάγκες και τα επεκτατικά πλάνα ήδη υπάρχουσών επιχειρήσεων καθώς επίσης και να χρηματοδοτήσουν νέες επιχειρήσεις (start ups). Πριν προβεί στην χορήγηση των κεφαλαίων, η τράπεζα χρειάζεται να έχει εξασφαλίσει την αποπληρωμή τους καθώς και ότι η απόδοσή τους θα είναι η επιθυμητή. Στην διαδικασία χορήγησης δανείων, η τράπεζα ακολουθεί μία από τις εξής δύο προσεγγίσεις: την *συνδιαλλακτική προσέγγιση (transactions-based)* και την *διαπροσωπική προσέγγιση (relationship-based)*. Η πρώτη χρησιμοποιείται ευρέως από τις μεγάλες τράπεζες λόγω του αυξημένου όγκου συναλλαγών που διαχειρίζονται, ώστε να μειώσει τους χρόνους και τα κόστη της και βασίζει αποφάσεις για δανειδότηση στην ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων της επιχείρησης, στον δανεισμό με ενέχυρο πάγιο εξοπλισμό της εταιρείας ή σε τεχνικές αξιολόγησης της πιστωτικής ικανότητας του δανειολήπτη. Τέτοιου είδους στοιχεία επεξεργάζονται είτε μέσω των συστημάτων της τράπεζας είτε ανατίθενται σε εξωτερικούς συνεργάτες. Εν αντιθέσει, η διαπροσωπική προσέγγιση βασίζεται στην αποκτηθείσα γνώση και εξοικίωση με την τοπική κοινωνία όπου εδρεύει η τράπεζα και έχει αποκομίσει από την λειτουργία της εκεί. Το στοιχείο αυτό της εντοπιότητας δίνει στην τράπεζα λεπτομερή πληροφόρηση αναφορικά με τους πελάτες της, όπως για παράδειγμα την επιχειρηματική τους ικανότητα, την αφοσίωση, την αξιοπιστία τους ή την φήμη τους. Επειδή τέτοιου είδους πληροφορία είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί και να διαβιβατεί αναλωίωτη, μένει σχετικά ανεκμετάλεπτη από τους μεγάλους τραπεζικούς οργανισμούς.

Παγκοσμίως συναντώνται και οι δύο προσεγγίσεις, ωστόσο η σχετική τους σημασία σε μια οικονομία εξαρτάται από παράγοντες όπως το μέγεθος του χρηματοπιστωτικού συστήματος αλλά και η τρέχουσα φάση του οικονομικού κύκλου. Συστημικής σημασίας χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα οποία προσφέρουν ευρεία γκάμα δανείων και χρηματοοικονομικών προϊόντων είναι de facto εκπρόσωποι της συνδιαλλακτικής προσέγγισης. Αντιθέτως η διαπροσωπική προσέγγιση απαντάται σε μικρές τράπεζες, με λίγα υποκαταστήματα που εκτείνονται στα πλαίσια μιας μικρής γεωγραφικής περιοχής και με περιορισμένο χαρτοφυλάκιο δανείων. Στις ΗΠΑ αυτού του είδους οι τράπεζες, γνωστές ως κοινοτικές τράπεζες (community banks), συνιστούν την πλειοψηφία των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων ενώ υπάρχουν πόλεις που εξυπηρετούνται αποκλειστικά από αυτές. Και φυσικά λειτουργούν παράλληλα με παγκόσμιους κολοσσούς όπως οι JP Morgan Chase και Bank of America. Το τρέχον ελληνικό τραπεζικό σύστημα είναι αρκετά διαφορετικό αφού βασικά απαρτίζεται από τις τέσσερις συστημικές τράπεζες. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης αυτές οι τράπεζες ανακεφαλαιοποιήθηκαν και έκτοτε έχουν μπει στο μικροσκόπιο κυρίως λόγω του ύψους των μη εξυπηρετούμενων δανείων και της περιορισμένης δυνατότητας χρηματοδότησης επιχειρήσεων. Το πρόγραμμα «Ηρακλής» έχει σαν σκοπό να ελαφρύνει τις τράπεζες από αυτά τα δάνεια, ώστε να βελτιωθεί η δυνατότητα χορήγησης δανείων και ο τραπεζικός κλάδος να συνεισφέρει περισσότερο στην ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας. Δεδομένου ότι οι πτωχεύσεις εταιρειών βρίσκονται στο χαμηλότερο επίπεδο από το 2015 και οι ιδρύσεις στο υψηλότερο, το ζήτημα της πρόσβασης στον δανεισμό από πλευράς των επιχειρήσεων κρίνεται υψίστης σημασίας.¹

¹ <https://www.capital.gr/epixeiriseis/3402235/xamilo-9etias-sta-louketa-etaireion>

Τα παραπάνω εγείρουν αρκετές σημαντικές ερωτήσεις. Πρώτον, τι οφέλη μπορεί να φέρει μια διαπροσωπική σχέση ανάμεσα στον δανειστή και στον δανειζόμενο για μία οικονομία όπως η ελληνική που έπειτα από δεκαετή κρίση, δείχνει σημάδια ανάκαμψης. Δεύτερον, ποιές είναι οι λειτουργικές διαφορές που καθιστούν διαπροσωπική την προσέγγιση μίας τράπεζας. Και τρίτον, τι πιθανούς χρηματοοικονομικούς κινδύνους μπορεί να κρύβει. Η έρευνά μας με έδρα το University of Bath και το University of Kent συμπεραίνει πως μία τέτοια διαπροσωπική προσέγγιση μπορεί να αποφέρει σημαντικά οφέλη για μία οικονομία όπως η ελληνική και επίσης και πως ενέχει χαμηλό κίνδυνο.

Η διαπροσωπική προσέγγιση δίνει στις τράπεζες που την χρησιμοποιούν μεγαλύτερη ευελιξία στην διαδικασία λήψης αποφάσεων χορήγησης δανείων. Παράλληλα εξασφαλίζει πρόσβαση σε δανεισμό για πελάτες οι οποίοι ενδεχομένως δεν θα είχαν. Αυτό αφορά πιο έντονα τομείς όπως η γεωργία, καθώς επίσης και μικρών ή μικρομεσαίων επιχειρήσεων (SMEs) και start-ups. Τα αγροτικά δάνεια είναι μια κατηγορία δανείων που απαιτεί γνώση πάνω στις καλλιέργειες, την γη, τον ίδιο τον αγρότη και τις γεωργικές περιόδους, οι οποίες συνήθως είναι αρκετά μεγάλες σε διάρκεια. Η χρηματοδότηση μικρών επιχειρήσεων ή start-ups είναι βασικό θέμα για την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας, αν και ο δανεισμός τους από τις υπάρχουσες συστημικές τράπεζες έχει προκλήσεις καθώς αυτές οι επιχειρήσεις δεν έχουν καταγεγραμμένα ιστορικά στοιχεία αλλά και περιορισμένα περυσιακά στοιχεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν υποθήκη. Η εντοπιότητα και το μικρό μέγεθος των τραπεζών με διαπροσωπική προσέγγιση τους δίνει συγκριτικό πλεονέκτημα στο να αποσπούν πληροφορίες εκ των έσω αναφορικά με τους πελάτες τους. Κεντρικό ρόλο παίζει ο ίδιος ο τραπεζίτης που ασχολείται με την χορήγηση και παρακολούθηση του δανείου. Αυτό συμβαίνει με δύο τρόπους. Πρώτον, αν ο τραπεζίτης συμμετέχει ενεργά στην διαδικασία λήψης αποφάσεων δανειοδότησης, μεγιστοποιούνται τα κίνητρά του να αποκομίσει όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με τον πελάτη του. Δεύτερον, αυτές οι πληροφορίες είναι πολλές φορές προσωπικής φύσεως (soft information) και άρα είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν και να μεταφερθούν μέσα στον τραπεζικό οργανισμό χωρίς να αλλοιωθούν. Ο ρόλος του τραπεζίτη είναι καθοριστικός στο να πραγματοποιήσει ενδελεχή έλεγχο για τον πελάτη του και το επιχειρηματικό εγχείρημα. Αυτό θα μπορούσε να σταθεί η αφετηρία για ένα σύστημα πληρωμών που θα επιβραβεύει την ανακάλυψη δυνητικά επιτυχημένων start-ups καθώς επίσης θα βοηθούσε και στον επαναπατρισμό αξιόλογου εργατικού δυναμικού που στα χρόνια της κρίσης έφυγε στο εξωτερικό.²

Ελλοχεύουν όμως τυχόν κίνδυνοι χρηματοοικονομικής σταθερότητας για το εκάστοτε τραπεζικό ίδρυμα ή το τραπεζικό σύστημα γενικά; Τα αποτελέσματα της έρευνάς μας είναι ενθαρρυντικά.³ Οι τράπεζες που εφαρμόζουν αυτήν την διαπροσωπική προσέγγιση παρουσιάζουν μικρότερο πιστωτικό κίνδυνο (credit risk) και κίνδυνο πτώχευσης (insolvency risk). Αυτό συμβαίνει διότι το τραπεζικό τους μοντέλο περιορίζει την ασυμμετρία πληροφόρησης ανάμεσα στον δανειστή και τον δανειζόμενο και ως εκ τούτου περιορίζεται ο ηθικός κίνδυνος (moral hazard). Ο λεπτομερέστερος έλεγχος πριν την χορήγηση δανείου για την βιωσιμότητα και κερδοφορία της επένδυσης, οι σύγχρονες τεχνικές για την παρακολούθηση του εγχειρήματος και της δυνατότητας αποπληρωμής του αλλά και η καλύτερη αποτελεσματικότητα του ανθρώπινου δυναμικού της τράπεζας συμβάλλουν στην μείωση του κινδύνου πτώχευσης. Ωστόσο η έρευνά μας δείχνει πως αυτές οι τράπεζες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο ρευστότητας καθώς τα κεφάλαιά τους κατευθύνονται πιο πολύ σε δάνεια παρά σε χρεόγραφα. Επιπλέον, το μικρό τους μέγεθος καθιστά την πρόσβαση στις κεφαλαιαφορές πιο δύσκολη. Αρα επισημαίνουμε ότι η παρακολούθηση της ρευστότητας των εν λόγω τραπεζών είναι από τα βασικά σημεία προσοχής της αρμόδιας ρυθμιστικής αρχής.

² <https://www.capital.gr/diethni/3401646/tha-kataferei-i-ellada-na-stamatisei-to-braindrain>

³ The Efficiency of US Community Banks. Διαθέσιμη εδώ: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3477851>

Συμπερασματικά η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας συνδέεται έντονα με την επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις. Για να επιτευχθεί, χρειάζεται ένα ευέλικτο, καινοτόμο και έτοιμο να παρέχει πιστώσεις όταν χρειάζεται τραπεζικό σύστημα. Οι τραπεζίτες πρέπει να μπορούν να μοιράζονται από κοινού το ρίσκο με τον επιχειρηματία και να ανταμείβονται αν βρήκαν και βοήθησαν την επόμενη Microsoft ή Google.

Σημείωση: Η διαπροσωπική προσέγγιση χρησιμοποιείται από αρκετές τράπεζες παγκοσμίως. Κυρίως απαντάται στις community banks των ΗΠΑ, στις Ισλαμικές τράπεζες της Μέσης Ανατολής και σε αρκετές boutique investment banks παγκοσμίως.

Η Αθηνά Πετροπούλου είναι υποψήφια διδάκτωρ χρηματοοικονομικής στο University of Bath. Ο Βασίλειος Παππάς είναι αναπληρωτής καθηγητής χρηματοοικονομικής στο University of Kent και επισκέπτης ερευνητής στο Lancaster University.